

Journal of Turkish Literature
Bilkent Üniversitesi, Türk Edebiyatı Merkezi,
sy. 1, 2004; sy. 2, 2005.

Vildan SERDAROĞLU*

Journal of Turkish Literature (JTL-Türk Edebiyatı Dergisi), Prof. Talat Sait Halman'ın editörlüğünde Bilkent Üniversitesi Türk Edebiyatı Merkezi tarafından Haziran 2004'te Türk ve dünya edebiyatçılarının istifadesine sunuldu.

Büyük boy ve 160 sayfa civarında olan dergi; makaleler, eserler üzerine yapılan incelemeler, kitap tanıtımları, yadigârlar, vefeyat bölümleri yer alıyor. Derginin sonunda ise Yazıların Türkçe özetleri, sayıya katkıda bulunanlar ve yazarlar hakkında biyografik bilgilere yer veriliyor.

Derginin ilk sayısının giriş yazısında editör Halman, *JTL*'nin misyonunu açıklamadan önce Türk edebiyatının tanımını şöyle yapmaktadır:

Türklerin edebiyatı, yaşayan en eski edebiyatlardan biridir. Yaklaşık on iki asırdır farklı konuşma dilleri ve alfabelerle ortaya çıkan Türk edebiyatı hem yenilenmesini sağlayan iç dinamiğini korumuş, hem de dış etkenlere açık durmuştur. Türk edebiyatı, başlangıcından beri Anadolu, Asya ve diğer coğrafyalarda çoğu zaman Türk toplulukları ve kültürlerinin ideal ve fikirlerini öne çıkarma özelliğine sahip, zamanın eskitemediği değerlerin kaynağı ve aynı zamanda değişimler için güçlü bir katalizör olmuş bir edebiyattır (sy. 1, s. 5).

Aynı yazıda Halman, *JTL*'ün Türk edebiyatının sayılan bu özelliklerini yansıtarak Asya, Ortadoğu, Balkanlar ve diğer coğrafyalardaki Türklerin edebî eserlerine yer vereceğini söylemektedir. Buna göre derginin asıl odağı, Orta Asya kadar Selçuklu, Osmanlı ve modern Türk edebiyatı üzerine olacaktır. Giderek artan Türk kültürü çalışmalarını yeni boyutlarıyla uluslar arası arenaya taşımaya katkı sağlamak ve bilimde objektiflik ile eleştirel analiz prensiplerini takip etmek derginin diğer amaçlarıdır.

Bu noktada Türk edebiyat yelpazesinin tüm kanatlarını (divan, halk, modern vb.) içine almayı hedefleyen *JTL*, tümüyle Türk edebiyatına adanmış ilk İngilizce akademik dergidir. Yerli ve yabancı akademisyen edebiyatçıların katkılarıyla hazırlanan ilk sayıda teorik ve pratik yönleriyle divan şiiri, Türk romanı, modern Türk şiiri, edebî kitapların tanıtımı ve (vefeyat) anma bölümleri mevcut. Çini motif ve renklerinden olu-

* Dr., İSAM.

şan kapak tasarımı açısından Türk çizgisi taşıyan derginin dili, hem Türkiye hem de yurtdışındaki edebiyatçı akademisyenlere hitap edebilmesi amacıyla İngilizce olarak tercih edilmiş. Mevcut ilk sayıdan sonraki sayılarda yer alacak yazılardan asılları Türkçe olanların İngilizce çevirilerine de yer verileceği söyleniyor. Yılda üç kez çıkması planlanan fakat akademik İngilizce'yle yazı yazan edebiyatçıların azlığı nedeniyle şimdilik iki sayısı¹ elimizde olan dergi, Türk edebiyatı çalışmalarına uluslararası boyut kazandırmayı hedefliyor. Derginin uluslar arası ayağını ABD'deki Syracuse Üniversitesi Yayınevi yürütüyor.

Derginin ilk yazısı, İngiliz edebiyatı ve felsefe altyapısıyla Osmanlı şiiri çalışmalarının Batı'daki adreslerinden biri olan Walter G. Andrews'a ait. Andrews, kendi tarzı gereği kuramsal bir çerçeveye 600 yıllık Osmanlı şiir geleneğinin günümüzde, bu edebiyatın modern uzantıları olan Atilla İlhan, Sezai Karakoç ve Hilmi Yavuz'a bağlandığını söylemektedir. Yazar bunu yaparken de Gilles Deleuze ve Felix Guattari'nin felsefi yaklaşımlarını kullanmaktadır. İngilizcesi bir yana, Türkçesi bile kullandığı terimler ve üst dilden dolayı kolay anlaşılabilen Andrews, Türk akademisyenlerin bazıları tarafından bu yönüyle eleştirilmektedir.

Adalet Ağaoğlu'nun *Dar Zamanlar* adlı roman üçlemesini anlatı bilimsel bir yaklaşımla ele alan ve anlatıda zaman kavramını inceleyen ikinci makale Jale Parla'ya aittir. Parla, yazıda öncelikle Adam A. Mendilow'un romanı 'zaman sanatı' şeklinde tanımlayan sınıflamasını izlemekte ve zamanın felsefi boyutunu ön plana çıkaran Ahmet Hamdi Tanpınar'ın romanlarından bahsetmektedir. Yazıda daha sonra yazarın Frank Kermode'un anlatı kuramından uyarladığı *chronos* (insan bilincinin ötesindeki zaman) ve *kairos* (kriz anlarında oluşan ve bu sayede tercih ve değişimi sağlayan insancillaştırılmış zaman)'un ayrımı yapılarak Adalet Ağaoğlu'nun üçlemesindeki zaman sorunu biçimsel açıdan irdelenmiştir.

JTL'ün 1. sayısının "Özel Bölüm"ü "Mihri Hatun" a ayrılmış ve bu bölümde Nicholas N. Martiovitch'in XV. yüzyıl divan şairlerinden Mihri Hatun üzerine kaleme aldığı bir makale de yer alıyor. Mihri Hatun üzerine yapılmış çalışmaları eleştirerek konuya yeni perspektifler kazandıran yazı, yazarın ölümünden sonra ilk kez bu dergide yayımlanma özelliğini taşıyor.

Birinci sayının "Yadigârlar" bölümünde yer alan ve modern Türk şiirinin 1950 öncesi panoramik bir özeti veren yazı ise, erken yaşta hayata veda eden Türk şiiri uzmanı Orhan Burian tarafından kaleme alınmış olup ilk kez bu dergide yayımlanma özelliğine sahiptir.

Anma yazıları bölümünde dilbilim çalışmalarıyla Türkoloji'ye katkıda bulunan Anderas Tietze (1914-2003) ve folklorist Warren Stanley Walker (1921-2002) gibi Türkologların çalışmaları anlatılmaktadır.

İkinci sayıda da Türk edebiyatının alanı içine giren sahalardan oluşan makaleler, kitap tanıtımları, hatıratlar ve vefeyatlar bulunmakta. Osmanlı tarihinin duayeni Halil İnalçık şairlik ve patronaj arasındaki bağı anlatıyor baş makalede. Sanat ve patronaj ilişkisi, saray kültürü ve şuaranın yetişmesine olan katkısı, şairlerin sultanlar ve devlet büyükleri karşısında aldıkları pozisyon, edebi türlerde patronajın yer alması, profesyonel yönlerine göre şairlerin sınıflaması ve şairlerin özel günlerde sundukları şiirler sayesinde devlet kapısından aldıkları mükâfatların ele alındığı uzun makalede Osmanlı'da şair devlet ilişkisi sanat yönünden ele alınıp özetlenmiş durumda.

¹ Bu yazı hazırlandığı sırada derginin üçüncü sayısı henüz yayımlanmadığından yalnızca ilk iki sayısının tanıtımı yapıldı (Vildan Serdaroğlu).

Ünlü Türkolog Robert Dankoff Evliya Çelebi Seyahatname'sinin edebi açıdan önemini belirten yazısıyla katkıda bulunmuş bu sayıya. Edebi bir tür olarak tanıtılan seyahatname ve içindeki edebi tasvirleri sıralayarak başladığı makalede Evliya Çelebi'nin edebi yönünü anlatmaya gayret etmiş. Anlatım, aktarım diline de yer veren Dankoff, bu makaleyle hem edebiyatçılar, hem tarihçiler ve hem de dilciler için önemli bir kaynak hazırlamış durumda. "Adalet Ağaoğlu'nun Oyunlarında Gösterildiği Şekliyle Türk Tiyatrosu'nda Kadın İmajları" bir başka makale ikinci sayıda yer alan. 1920'li yıllardan 1980'lere dek tiyatro eserlerinde Türk kadını anlatan bu makale, Ağaoğlu'nun değişen kadın imajı üstünde duruyor.

İkinci sayının "Özel Bölüm" başlığı altında; hem Türkçe, hem de İngilizce olarak Türk okurunun karşısına çıkan ve 1996'da Orhan Kemal Ödülü'nü alan *Dağın Öteki Yüzü* romanı hakkında iki yazıya yer verilmiş. Biri "Multicultural of an Era in the Other Side of the Mountain" konulu tanıtım yazısı, diğeri ise Dilek Doltaş'ın bu eseri 'estetik okuma' yöntemiyle ele alan makalesi.

"Kitap Eleştirileri" başlıklı bölümde, *A Thematic Analysis of Hoca Stories* adlı eserin tanıtım-eleştirisi yapılmış. Bu bölümde ayrıca, Amerikalı Türkolog Victoria R. Holbrook'un *Aşkın Okunamaz Kıyıları* adıyla Türkçeye kazandırılan *Unredable Shores of Love* adlı eserinin tanıtımı yer alıyor.

Bu sayının "Yâdigârlar" bölümünde, Osmanlı Tarihi araştırmacısı Albert Howe Lybeyer (ö. 1949)'in "Evliya Çelebi'nin Seyahatleri" makalesi yeniden yayımlanmış.

XXI. yüzyılın başlarında kaybettiğimiz iki Türkoloji uzmanı James-Steewart-Robinson (1928-2003) ve Annemarie Schimmel (1922-2003) hakkında bağımsız iki yazıya "Anma Yazıları" başlığı altında yer verilmiş. vefeyat yazıları var. Ancak ilk sayıda bahsedildiği üzere yazıların Türkçelerine rastlayamıyoruz bu sayıda.

JTL gibi Türk edebiyatının her yönünü kuşatan, akademik ölçütlü bir dergiye sahip olmak başta edebiyat dünyası olmak üzere Türk akademisinin önemli bir boyut kazanması demektir. Dilinin İngilizce olması; hem derginin okunabilirliği, hem de akademisyenlerin katkısı açısından bir dezavantaj taşıyor olsa da bu durum, Türk edebiyatı çalışmalarını dünyaya taşıma noktasından bakıldığında avantaja dönüşebiliyor. Bundan sonraki sayılarda yazıların her iki dilde yayımlanacak olması derginin nitelik ve nicelik bakımlarından lehine olacaktır. Kanaatimizce, *JTL*'in yayın dünyasına getirdiği en büyük katkı; kadrosu, incelediği konular ve bunları ele alış şekliyle Türk edebiyatı çalışmalarına akademik bir çerçeve kazandırmış olması ve buna bağlı olarak da, Türk edebiyatı çalışmalarını dünya akademisiyle buluşturmasıdır. Derginin uzun ömürlü olması dileğiyle...

